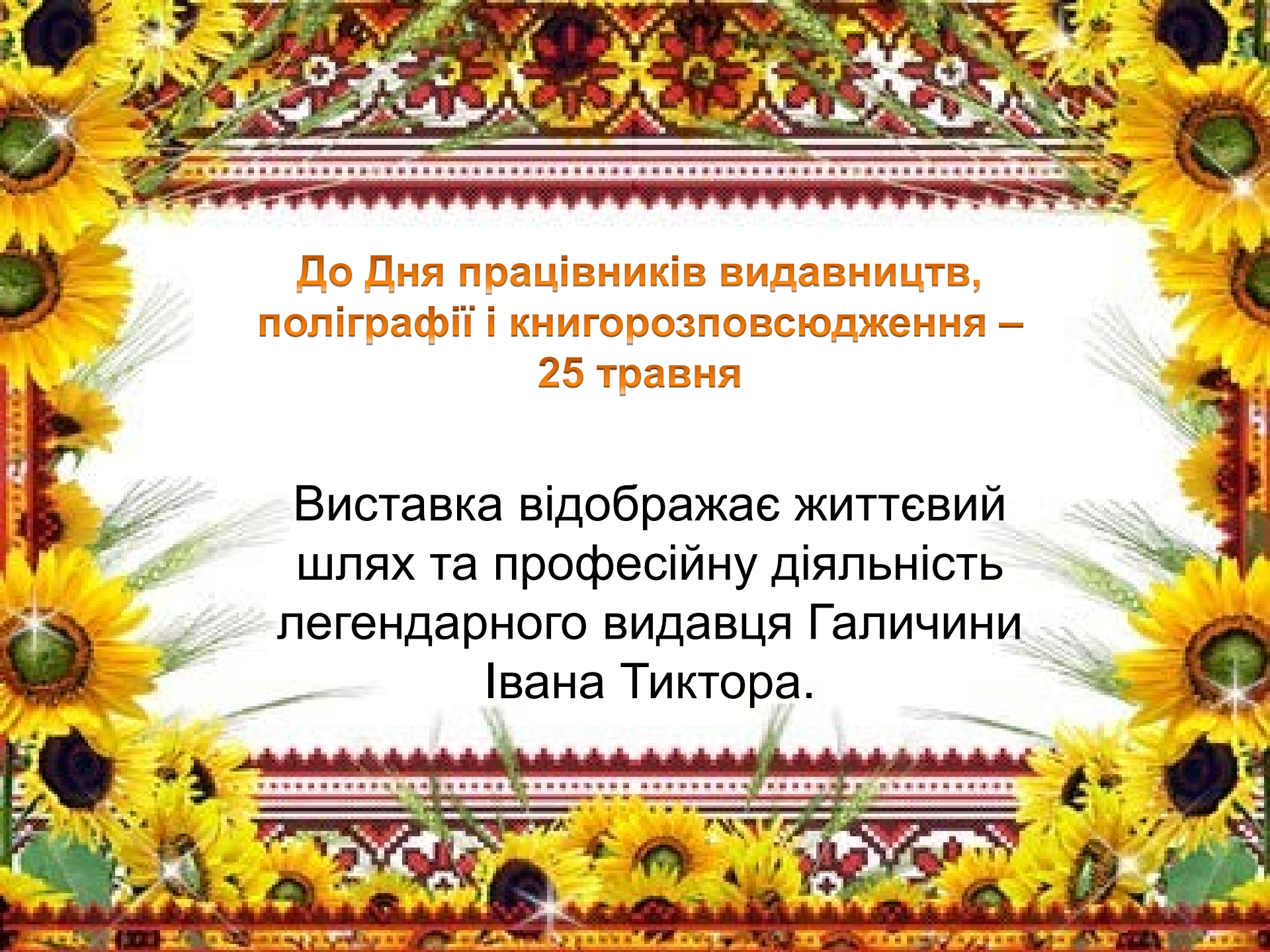

«Іван Тиктор – медіакороль Галичини ХХ століття»

Сектор зберігання фондів НБ ЗНТУ
пропонує віртуальну книжкову
виставку

A decorative border surrounds the text, featuring yellow sunflowers with green leaves and stems, interspersed with traditional Ukrainian embroidery patterns in red, white, and green. The embroidery includes geometric and floral motifs.

**До Дня працівників видавництв,
поліграфії і книгорозповсюдження –
25 травня**

Виставка відображає життєвий
шлях та професійну діяльність
легендарного видавця Галичини
Івана Тиктора.

The image features a decorative border composed of yellow sunflowers and traditional Ukrainian embroidery patterns in red, white, and green. The central area is white and contains a motivational text in Ukrainian.

***Просвічайтеся і повчайте своїх дітей,
ставайте культурними українськими
громадянами, боріться у цих дуже важких
часах з усяким лихом, гартуйтеся на тверду
сталь незломних борців за кращу долю свою і
народню! Нехай це слово станеться ділом!***

Іван Тиктор

Ім'я Івана Тиктора сьогодні мало що говорить звичайному читачеві – про нього переважно згадують фахівці: редактора, історики, бібліографи.

Хоча в 20-30-ті роки в Галичині це ім'я було відоме кожному. За популярністю в народі Тиктор поступався хіба що митрополитові Шептицькому. На той час Тиктор був одним з найбільш впливових та успішних підприємців Галичини. Йому неодноразово пропонували балотуватися до Сенату або в Сейм, але Тиктор відмовлявся, надаючи перевагу видавничій справі та просвітництву.

Висоти, яких досягнув цей видавець були результатом його цілеспрямованої праці та неабиякого бізнесового таланту. Видавані ним газети били усі мислимі рекорди.

Кількість супутніх маркетингових ходів не піддається численню, і сьогодні вже увійшло до підручників і довідників з PR-технологій.

Біографія Івана Тиктора. Дитинство

6 липня 1896 року у містечку Красне (нині смт. Красне Буського району) в сім'ї рільника Микити Тиктора народився Іван Тиктор - український медіамагнат, який видавничу справу перетворив на бізнес.

Батьки й не здогадувались, що їхній первісток зробить вагомий внесок у розвиток української видавничої справи, хоча доля дала їм виразну підказку. Коли Івасеві виповнився приблизно рік, то його мати Наталія вирішила поворожити, щоб дізнатися майбутнє покликання малого. Для цього перед ним розклали різноманітні ремісничі знаряддя, а разом з тим молитовник та гроші. Предмет, який обере дитя, мав вказати на його майбутній фах. Проте Івась, недовго роздивляючись, однією рукою потяг молитовник, а другою схопив гроші.

Такий результат ворожіння став несподіванкою для батьків та хресних, які були очевидцями цього дійства. За їхніми міркуваннями, молитовник вказував на священиче покликання, а гроші на багатство чи купецтво, але ці речі ніяк не поєднувались між собою. Зрештою зійшлися на думці, що малий стане єпископом. При цьому ніхто з них не втямив, що молитовник є також і книгою, друкованим виданням, на яким можна заробляти гроші.

The page is framed by a decorative border. The top and bottom borders feature a wide band of traditional Ukrainian embroidery (vyshyvanka) in red, white, and yellow, with a repeating geometric pattern. Below the embroidery, there is a row of bright yellow sunflowers with dark brown centers and green leaves. The text is centered within this frame.

Те віщування швидко згубилося у буденних клопотах та турботах про сім'ю, що збільшувалась. Незабаром Іванко пішов у початкову школу в Красному та успішно її закінчив. Вчитель вважав його здібним до науки. То ж Микита Тиктор подбав, щоб син продовжив навчання у найближчій на той час Рогатинській гімназії з українською мовою викладання. Саме в тій гімназії тоді працювали: професор Михайло Галущинський (згодом командир легіону УСС), Никифор Гірняк (згодом організатор УГА), письменник Гнат Мартинець, історик Іван Крип'якевич, письменник Антін Лотоцький. Викладацький колектив дбав, щоб учні не тільки отримали ґрунтовні знання, розвинули свої таланти у численних гуртках, а й зростали національно свідомими. Під час навчання в гімназії Іван захопився театром.

A decorative border surrounds the text, featuring a repeating pattern of yellow sunflowers with dark brown centers and green leaves. The background of the border is a traditional Ukrainian embroidery pattern in red, yellow, and white. The text is centered within this frame.

Він з успіхом виконував ролі у виставах, які ставили гімназисти, а разом з тим добре зарекомендував себе, як співак та декоратор. Через пару років на канікулах він організував у Красному драматичний гурток і поставив “Назара Стодолю”, взявши на себе не тільки роль Назара, а й обов’язки режисера, художника, хормейстера та реквізитора. Вистава мала величезний успіх серед краснян. Про неї згадували ще багато десятиків років.

Чотар Іван Тиктор

Рік по тому вісімнадцятирічний Іван опинився в “театрі” бойових дій. Тоді, у 1914, весь випускний гімназійний клас добровільно увійшов до лав українського легіону стрільців. Там Іван Тиктор дослужився до офіцерського звання чотаря.

The page is framed by a decorative border. The top and bottom borders feature a wide band of traditional Ukrainian embroidery, specifically a 'vynohra' (grapevine) pattern with red, white, and yellow threads. Below the embroidery, there is a row of bright yellow sunflowers with dark brown centers and green leaves. The text is centered within this frame.

У 1921 Іван Тиктор вирішив екстерном скласти екзамени на вчителя при Третій державній учительській семінарії у Львові. При тім його погляди на історію кардинально розійшлися з поглядами викладача-шовініста. Зрозуміло, що іспиту Тиктор не склав. Мабуть, це було на краще, бо після тієї невдачі Іван пішов на однорічні торговельні курси при “Просвіті” та успішно їх закінчив. Здобуті там знання вже скоро йому прислужилися. Але самих курсів Іванові було замало. Водночас він скористався з можливості навчатися у Таємному українському університеті на правничому факультеті.

Підприємливість та порядність Тиктора привернула увагу управління університету. Йому доручили адмініструвати студентський гуртожиток Академічний дім.

Академічний дім по вул. Супінського 17 (нині
вул. Коцюбинського, 21)

У 1923 році Іван одружився з Марією Хом'як. Того ж року він стає самостійним видавцем. Необхідну для цього суму (величезну для того часу) в кілька тисяч злотих допоміг зібрати батько, продавши мед зі своєї пасіки, та дружина, яка продала кам'яницю зі свого посагу.

Іван Тиктор з дружиною Марією

Так розпочався львівський період діяльності Івана Тиктора, що тривав до 1939 року. Його видавничий «первісток» – часопис «Новий Час» – виходив спочатку як тижневик, згодом тричі на тиждень, з 1926 року – щодня. Почало видавати часопис видавництво, яке спочатку розташовувалось на вул. Руській 18, а потім на вул. Боїмів 4 (тепер Староєврейська).

Папарівська кам'яниця (вул.Руська 18).

Тиктор покладав на часопис «Новий Час» великі сподівання, і навіть своєму синові Зеновію, що народився 1924 року, дав друге ім'я Новчас.

Марія Тиктор з сином Зеновієм

Діти Івана Тиктора – Наталя та Зеновій

На сторінках часопису публікували матеріали про життя українців у польській державі; про події громадсько-політичного, культурного, економічного життя; міжнародні новини, аналітичні матеріали про питання суспільних взаємин, політики, освіти, науки, мистецтва. «Новий Час» став опорним виданням майбутнього концерну «Українська Преса», який Тиктор почав створювати в 1925 році.

Дитячий щомісячник «Дзвіночок», що виходив у 1931–1939 роках, за мету мав прищепити дітям любов до читання, пізнання світу, вивчення мов. Ілюстрований часопис «Наш Прапор» (1932–1939) своїм наповненням втілював кредо видавця: *«Українська преса мусить бути українською не тільки мовою, а і національною програмою, вона мусить стати українською і духом»*.

У 1933 року у світ вийшов сатирично-гумористичний журнал «Комар», який з 1935 року став двотижневиком. У 1934–1935 роках виходила газета «Наш Лемко».

Крім того при газетах щорічно виходили календарі “Для всіх”, “Золотий колос”, “Комар”. Найбільшу популярність мав “Золотий колос”, який містив корисні поради по господарюванню і виходив величезним на той час накладом 10 тисяч примірників. Цей календар розкуповували за пару днів. Поміж іншим видавництво випустило першу лемківську читанку, Святе Євангеліє, альбом церковної та світської вишивки та багато інших видань, зокрема листівки до свят.

У 1934 році Іван Тиктор започатковує концерн “Українська преса”. Згодом він винаймає частину “Народної гостинниці” на вул. Костюшка 1а і переносить туди видавництво.

” Народна гостинниця ” у Львові, фото до 1914 року

Колишній готель "Народна гостинниця" (зараз – будинок Західної регіональної митниці)

The image features a decorative border composed of yellow sunflowers and traditional Ukrainian embroidery patterns in red, white, and green. The embroidery includes geometric and floral motifs. The sunflowers are arranged in a dense, overlapping manner, with some showing green leaves and dark brown centers. The background is a light, textured surface.

В той період у співпраці зі своїм колишнім вчителем з гімназії, Іваном Крип'якевичем, Іван видає концептуальні історичні праці: “Історію України від найдавніших часів до 1923”, “Історію українського війська”, “Історію української культури”. Особливістю цих видань було те, що вони виходили щомісячно зшитками по 3 друковані аркуші (48 сторінок друку). Виручені за випуск гроші йшли на друк наступного зшитка. Наприкінці передплатники отримували гарно оформлену обкладинку для цілого видання.

Такої журнальний спосіб був успішним видавничим експериментом Тиктора.

Пропонуємо вашій увазі
експозицію книг, виданих Іваном
Тиктором (з фондів наукової
бібліотеки ЗНТУ)

Велика історія України

Двотомник «Велика історія України» охоплює величезний період історії українського народу — від найдавніших часів. Історію було видано у Львові 1935 року обмеженим тиражем — 1,5 тис. прим. З того часу не перевидавалася. Чимало розділів висвітлюють події і факти, які відсутні у роботах М. Грушевського, Дм. Дорошенка, М. Костомарова, М. Аркаса та інших.

Велика історія України : від найдавніших часів : у 2 т. . Т. 1 / за вступом І. П. Крип'якевича ; зладив М. Голубець. — Київ : Глобус, 1993. — 352 с. — Вип. книги здійснюється за вид. : Велика історія України. Видав Іван Тиктор у Львові 1935 р. Правопис і стиль оригіналу збережено.

Велика історія України : від найдавніших часів : у 2 т. . Т. 2 / за вступом І. П. Крип'якевича ; зладив М. Голубець. — Київ : Глобус, 1993. — 400 с. — Вип. книги здійснюється за вид. : Велика історія України. Видав Іван Тиктор у Львові 1935 р. Правопис і стиль оригіналу збережено.

Історія Українського війська

Основним автором «Історії українського війська» став Іван Крип'якевич (1886–1967. Йому належать дві перші частини: «Військо княжих часів» (стор. 3–129) та «Запорозьке військо» (стор. 133–289), а також загальна концепція видання.

Дві перші частини «Історії українського війська» стали підсумком багаторічних досліджень, підсумком, у якому він не мав попередників і, як досі (саме в плані мілітарної, а не загальнополітичної історії княжої та козацької доби в цілому), не має послідовників. Над третьою частиною «Збройні сили сучасної доби» працювало чотири автори. Основний автор – Богдан Гнатевич (р. нар. 1892), в минулому сотник Українських Січових Стрільців, начальник вишколу (військової підготовчої школи) Січових Стрільців у Білій Церкві 1918 р. та начальник оперативного відділу штабу І корпусу Української Галицької Армії 1919 р. Зенон Стефанів (1902–1976, помер на еміграції в США), колишній хорунжий УГА, за професією журналіст та військовий історик.

Осип Думін (1893–1945, дата смерті непевна, пропав без сліду в оточеному радянськими військами Кенігсберзі), колишній сотник Січових Стрільців, командир полку Січових Стрільців 1918–1919 рр., отаман повстанського загону на Трипільщині 1920–1921 рр., фаховий військовий історик, науковий співробітник Інституту для східних студій у Кенігсберзі. «Історія легіону Українських Січових Стрільців 1914–1918» (Львів, 1936), написав для «Історії українського війська» підрозділ про бої УГА за Львів і Перемишль (стор. 462–480). Врешті четвертий автор – Святослав Шрамченко (1893–1953, помер на еміграції в США), син відомого етнографа з Чернігівщини Олександра, професійний військовий моряк, в минулому член Військово-революційного штабу Балтійського флоту 1917 р., капітан-лейтенант Українського державного флоту 1918–1919 рр., начальник організаційного відділу морського генерального штабу 1920 р., автор багатьох статей з історії флоту, писав про нього також на сторінках «Історії українського війська» (стор. 433–446).

Автори вперше зробили спробу простежити історію розвитку національної військової справи та озброєння від часів Київської Русі. Основну увагу в роботі дослідники сконцентрували на системі організації та забезпечення війська, тактичній й стратегічній концепції ведення бойових дій, нарешті історії військових кампаній. Безпосередньо зброї присвячено небагато місця. Її дослідження ґрунтується на писемних джерелах (згадках сучасників) та ілюстративних матеріалах, передрукованих з праць попередників. При аналізі козацької зброї дослідників здебільшого цікавлять історичні назви холодних й вогнепальних різновидів, їх місце в комплексі озброєння тощо.

Історія українського війська [Текст] : в 2-х ч. Ч. 1 / написав І. Крип'якевич. - Репр. відтворення з вид. Івана Тиктора 1936 р. - Київ : Пам'ятки України, 1993. - 288 с. : іл., портр., карт., табл. - (Бібліотечка журналу "Пам'ятки України" ; кн. 17). - Ч. 1 : Військо княжих часів. - Ч. 2 : Запорозьке військо. - На обкл. іл. - ISBN 5-7770-040.

Історія українського війська : Ч. 3 / написав Б. Гнатевич. - Репр. відтворення з вид. Івана Тиктора 1936 р. - Київ : Україна, [1993]. - 289-574, III-VIII с. : іл., карт., портр. - (Бібліотечка журналу "Пам'ятки України" ; кн. 17). - На обкл. іл. - ISBN 5-7770-040.

Історія української культури

«Історія української культури» — видання, яке вийшло друком протягом 1936–1937 у Львові заходом Івана Тиктора під загальною редакцією Івана Крип'якевича. Є ґрунтовною працею, створеною видатними українськими вченими й мистецтвознавцями Іваном Крип'якевичем (розділ «Побут»), Володимиром Радзикевичем (розділ «Письменство»), Миколою Голубцем (розділ «Мистецтво»), Степаном Чарнецьким (розділ «Театр») та Василем Барвінським (розділ «Музика»).

В яскравій та доступній формі автори подають основні відомості про розвиток українського письменства, образотворчого мистецтва, театру та музики від княжої доби до першої третини XX ст. у тісному зв'язку із поступом українського суспільства. Для викладачів, культурологів, мистецтвознавців, студентів, усіх, хто цікавиться українською культурою.

Видана Іваном Тиктором публікація є ґрунтовним дослідженням української духовної та матеріальної культури періоду XVI - XIX ст. Вона поділена на три частини: “Княжа доба”, “Доба перемін”, “На світанку нових часів”. В цих частинах розглядається як побут (а саме помешкання, сільське господарство, сімейний устрій) так і освіта (різноманітні освітні заклади), духовне життя українців (свята, обряди, звичаї). Окрема увага приділяється мистецтву (здебільшого літературі).

ІВАН ТИКТОР, АБО ВИДАВЕЦЬ, ЯКИЙ ЛЮБИВ СВОЮ БАТЬКІВЩИНУ

Після Другої Світової війни він разом з сім'єю проживав у Австрії, звідки емігрував до Канади. У Вінніпезі він організував видавництво - "Клуб приятелів української книжки", де перевидав близько 40 довоєнних видань.

Нелегкі умови життя, часті переїзди, війни врешті-решт відбилися на здоров'ї енергійного видавця.

Останні роки життя Іван Микитович провів у родині доньки Наталії у Канаді. Помер 26 серпня 1982 р. у Оттаві, де і похований на кладовищі "Гора спокою". З того часу за ним тужить серце рідного краю... На пам'ятнику там ніби й не накреслене, невидне, але тепер уже героїчно-нестерте: мандрівнику, якщо прийдеш у мою країну, то скажи, що спочиваю тут, на цій горі, до кінця виконавши свій обов'язок.

Життя та діяльність Івана Тиктора — яскравий приклад самовідданого служіння своєму народові. Він відіграв величезну роль у розвитку видавничої справи не тільки Галичини, де, власне, і почався його професійний шлях, а й України в цілому. Ця видатна особа зробила для піднесення національної свідомості українців у різних куточках світу внесок набагато вагоміший, ніж більшість можновладців, довівши власним прикладом, що праця на благо рідного народу є корисною, особливо для наступних поколінь, та дає добрі результати, якщо працювати, не жаліючи себе та не зважаючи на складні умови. Іван Микитович був новатором у видавничій справі. Основні його видання не втратили свого значення і сьогодні, скоріше, навпаки, стали актуальнішими. Творчі набутки найвизначнішого українського видавця ХХ ст.— цінне джерело для вивчення книговидавничої справи, мистецтва української книги.

ДОБІРКА ПОСИЛАНЬ :

<https://zbruc.eu/node/79394>

<https://www.bbc.com/ukrainian/blog-history-44729608>

<razom.media/vydavnychyj-halytskyj-mahnat-ivan-tyktor/>

[https://24tv.ua/ru/ivan tiktor media korol galichiny
hh veka n903619](https://24tv.ua/ru/ivan_tiktor_media_korol_galichiny_hh_veka_n903619)